

De kracht van basisschool
De Meertuin

De Trajectklas helpt leerlingen
voor wie de overgang naar het VO te groot is

De Bloeikas:
van twee scholen naar één visie

KopKrant

De kracht van
een leerlingpanel

4

Onderwijs voor
alle breinen

8

Een open
leeromgeving
vol taal

11

*'Samenwerken
aan nieuwe
initiatieven'*

Samenwerkingsverband
Kop van Noord Holland

Elk kind een passende onderwijsplek

Partners

Samenwerkingsverband
Kop van Noord Holland

www.swvkopvannoordholland.nl

Stichting Meerwerk
De heer H. Renkema
Drs. F. Bijlweg 8a
1784 MC Den Helder
www.meerwerk.nl
(0223) 65 93 00
info@meerwerk.nl

Stichting SURPLUS
Mevrouw M. Vader
Westerpark 164
1742 BX Schagen
www.stichtingsurplus.nl
(0224) 20 30 40
m.vader@stichtingsurplus.nl

Stichting Samenwerkingschool
De heer H. Lonnee
Drs. F. Bijlweg 8a
1784 MC Den Helder
www.speciaalonderwijsdenhelder.nl
(06) 53 26 52 21
bestuurder@sws-dh.nl

**Liefde en Vertrouwen-
West Nederland**
De heer H. Eilander
's-Molenaarsweg 1
2401 LL Alphen a/d Rijn
www.levwn.nl
(0172) 41 88 30
h.eilander@levwn.nl

Bloesse
De heer R. Prast
Postbus 271
1700 AG Heerhugowaard
www.bloesse.nl
(072) 566 02 00
remco.prast@bloesse.nl

Stichting Comenius
Mevrouw N. Timmerman
Postbus 6032
1780 KA Den Helder
www.abscomenius.nl
(0223) 61 38 64
directie@abscomenius.nl

Stichting Heliomare Onderwijs
De heer J. Welmers
Postbus 78
1940 AB Beverwijk
www.heliomare.nl
(088) 920 80 02
bestuurssecretariaat@heliomare.nl

Stichting Vrijescholen Ithaka
Mevrouw M. van Wijnen
Wouwermastraat 49a
2023 XD Haarlem
www.vsiithaka.nl
(023) 527 25 50
secretariaat@vsiithaka.nl

Stichting SARKON
De heer A. Hietbrink
Drs. F. Bijlweg 8a
1784 MC Den Helder
Postbus 6040
1780 KA Den Helder
www.sarkon.nl
(0223) 67 21 50
info@sarkon.nl

Stichting Kopwerk
De heer P. van Tuinen
De Verwachting 7
1761 VM Anna Paulowna
www.kopwerk.nl
(0223) 20 30 00
info@kopwerk.nl

Stichting Aloysius
Mevrouw A. van Kampen
Havinghastraat 17
1817 DA Alkmaar
www.aloyusstichting.nl
(072) 511 26 32
annamarike.vankampen@aloyusstichting.nl

Colofon

KopKrant is een initiatief van Samenwerkingsverband Kop van Noord Holland

Projectleiding:
Sanne Kruijer

Tekst, ontwerp en productie:
Second Opinion, Leeuwarden

Redactie:
Sanne Kruijer, Katja Walstra-Groot

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opname of enige ander manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kopstuk

Sanne Kruijer,
Directeur-bestuurder SWV
Kop van Noord Holland PO

Ieder kind in de Kop van Noord-Holland heeft recht op goed onderwijs. De leerkracht staat hierbij centraal. Het samenwerkingsverband zal, op verzoek en vanuit de eigen wens, de komende periode zelf directer met de leerkrachten in contact treden. Zij spelen immers een belangrijke rol in de persoonlijke groei en het welzijn van de leerlingen.

In deze KopKrant komen diverse leerkrachten aan het woord, die allemaal een belangrijke steen bijdragen aan de ontwikkeling van het onderwijs in onze regio. En dat is veel meer dan alleen kennisoverdracht.

Mooie interviews met o.a. Elwin Drost en Maarten van Zanten over de kracht van de Meertuin uit Slootdorp en met Eline Provoost en Willemien Tesselaa-Braam van de Bloekas uit 't Zand, die vertellen hoe twee scholen naar één visie gingen. Ook interessant is het interview met Yvonne Groot van IKC Haven48 uit Den Helder, waar sinds vorig schooljaar een pilot draait waarbij extra taalonderwijs niet langer buiten de klas, maar juist in de kleutergroepen wordt gegeven.

Ik wens iedereen veel leesplezier!

**'De leraar
staat centraal'**

De kracht van basisschool De Meertuin in Slootdorp
Groeien doe je samen

Groeien doe je samen. Het is de drijfveer van basisschool De Meertuin in Slootdorp. De school kenmerkt zich door een sterk pedagogisch fundament waarin veiligheid, vertrouwen en verbinding centraal staan. De school laat zien hoe een klein team met een groot hart dagelijks het verschil maakt. "Als een kind voelt dat het op school gezien wordt, maakt dat een wereld van verschil."

Wie basisschool De Meertuin binnenstapt, merkt het meteen: hier heerst rust, warmte en betrokkenheid. Kinderen begroeten elkaar in de gang, leerkrachten kennen elkaars groepen en de sfeer is gemoedelijk. Met zo'n 150 leerlingen is De Meertuin een overzichtelijke school. Maar die kleinschaligheid is niet de enige reden dat iedereen zich hier gezien voelt, benadrukken leerkrachten Elwin Drost en Maarten van Zanten.

Van Zanten: "Op De Meertuin geloven we dat groeien iets is dat je samen met kinderen, collega's, ouders en partners doet. Het resultaat is een school waar iedereen zich gezien voelt, waar fouten maken mag en waar leren met plezier vanzelfsprekend is. We werken vanuit de overtuiging dat kinderen het beste leren als ze zich prettig voelen. Daarbij kijken we naar wat een kind kan, maar vooral ook naar wat het nodig heeft om verder te komen."

'Als een kind ervaart dat het op school gezien en gehoord wordt, dan voelt het zich veilig en bouw je aan een duurzame band'

Bouwen op een stevig fundament

Dit veilige klimaat van De Meertuin is het resultaat van een jarenlange investering in de professionaliteit van het gehele team en de pedagogische vaardigheden van alle individuele teamleden. Zo volgt elke leerkracht de cursus 'Pedagogisch tact'. Drost: "Dat zorgt voor een gezamenlijke taal die we allemaal spreken en een gemeenschappelijke visie hoe we met kinderen om willen gaan. We kijken niet alleen naar gedrag, maar ook naar de behoefte achter dat gedrag."

Op de vraag wat de drijvende kracht is achter het prettige pedagogisch klimaat in de school, verschijnt een grote glimlach op het gezicht Van Zanten: "Humor doet wonderen. De boog kan niet altijd gespannen zijn. Even lachen met elkaar zorgt voor ontspanning en energie. Dat merken zowel de kinderen als leerkrachten." Drost vult aan: "Naast humor is oprechte interesse enorm belangrijk. Als een kind ervaart dat het op school gezien en gehoord wordt, dan voelt het zich veilig en bouw je aan een duurzame band."

Daarnaast werken alle leerkrachten van De Meertuin met de Kanjertraining, die kinderen helpt om op een positieve manier met zichzelf en anderen om te gaan. Van Zanten: "We gebruiken de symboliek van de petten om gedrag inzichtelijk te maken. Dit passen we toe op fictieve, maar ook echte gebeurtenissen. Zo leren kinderen nadenken over hun houding en de keuzes die ze maken."

Leren met hoofd, hart én handen

Leren doe je met je hoofd, maar zeker ook met je hart en handen, weten Drost en Van Zanten. Vandaar dat

Maarten van Zanten en Elwin Drost

leerlingen binnen de school letterlijk en figuurlijk de ruimte krijgen om te ontdekken en te bewegen. De school heeft sinds kort een inspiratietuin en voedselbos achter het schoolgebouw. Drost: "Dit zijn plekken waar we ons natuuronderwijs tot leven willen laten komen. Het staat nog in de kinderschoenen, maar krijgt steeds meer vorm. Deze plekken worden door kinderen (en hulpouders) onderhouden en bij sommige lessen betrokken. Dat maakt leren betekenisvoller."

Dat je binnen én buiten de muren van de school veel kunt leren, vertaalt De Meertuin in een rijke samenwerking met diverse interne en externe partners. Van Sport-service Schagen en de lokale voetbal- en tennisvereniging tot Kinderopvang Kappio, School Maatschappelijk werk en RID Dyslexiebehandeling. Van Zanten: "De lijntjes zijn kort. We organiseren samen feesten, sportdagen en activiteiten. De peuters schuiven aan bij de Koningsspelen of komen kijken tijdens een voorstelling bij het open podium. Het is fijn om experts om je heen te hebben die met je meedenken. Zo proberen we ieder kind zo goed mogelijk te ondersteunen."

Maatwerk voor ieder kind
Ook de samenwerking tussen collega's onderling draagt bij aan dat maatwerk. "We kijken regelmatig bij elkaar in de klas", vertelt Drost. "Je leert van hoe anderen iets doen of krijgt feedback op je eigen handelen." Daarbij spelen onderwijsassistenten

een belangrijke rol, benadrukt hij. "Zij helpen bijvoorbeeld bij woordenschatlessen of oefenen extra met kinderen met Nederlands als tweede taal. Zo worden wij als leerkrachten effectief ondersteund en krijgen leerlingen werk op hun eigen niveau en tempo."

Ook aan de slag met een sterk pedagogisch klimaat?

Ook aan de slag met een sterk pedagogisch klimaat? Van Zanten en Drost delen graag 4 tips met je.

- 1. Investeer in relaties**
Alles begint met contact. Kijk niet alleen naar het gedrag van een leerling, maar naar de behoefte daarachter. Dat vraagt tijd en aandacht, maar het betaalt zich dubbel en dwars uit.
- 2. Blijf leren en reflecteren**
Wees eerlijk naar jezelf. Durf kritisch te kijken naar je eigen handelen en stel je open voor feedback. Zo blijf je groeien.
- 3. Zoek een school die bij je past**
Onderwijs is mensenwerk. Als er geen match is met het DNA van de school, zoek dan een plek waar dat wel zo is.
- 4. Maak ruimte voor plezier**
Een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd. Een positieve sfeer is de basis voor alles wat je samen wilt bereiken.

Luisteren naar de stem van de leerling

Op 10 november vierde basisschool De Windwijzer in Den Helder een bijzondere première. De school was de officiële gastheer voor het allereerste congres voor leerlingpanels. Maar liefst veertig enthousiaste leerlingen van vier 'Leader In Me-scholen' in de Kop van Noord-Holland kwamen naar Den Helder om ervaringen uit te wisselen, elkaar te inspireren en samen te onderzoeken hoe je als leerling je stem kunt laten horen. Schoolleider Bart Oud kijkt tevreden terug. "De leerlingen gingen naar huis met nieuwe ideeën en misschien nog wel belangrijker; in de wetenschap dat hun stem telt."

Bart Oud

Al acht jaar heeft basisschool De Windwijzer in Den Helder een leerlingpanel. “Binnen onze school werken we met de aanpak van The Leader in Me, gebaseerd op het gedachtegoed van Stephen Covey”, vertelt schoolleider Bart Oud. “Onze leerlingen leren op een speelse manier om hun talenten en leiderschapskwaliteiten in te zetten voor de hele school. Met leiderschapsrollen leren kinderen om met hun talenten nieuwe dingen te leren en een bijdrage te leveren aan de school als mini-samenleving. Denk hierbij aan een tuinploeg, pauzesport-team en de klusklas. Het leerlingpanel is een van de leiderschapsrollen op De Windwijzer. Hier leren leerlingen om hun stem te laten horen, door op een proactieve manier hun eigen bijdrage te leveren aan een fijne en veilige school.”

Van woorden naar daden

Het leerlingpanel van De Windwijzer bestaat uit tien leerlingen uit de midden- en bovenbouw en heeft voor zichzelf een missie-statement gemaakt: 'Wij dragen bij aan een fijne sfeer op school en

komen met ideeën om de school te verbeteren." Panelleden zijn zichtbaar binnen de school en hebben een actieve rol in het meedenken over besluiten en activiteiten. "Eén of twee keer per maand komt het panel bij elkaar om te praten over wat beter kan op school en hoe ze daar zelf aan kunnen bijdragen", legt Oud uit. "De kinderen bereiden zelf onderwerpen voor, leiden de vergadering en brengen punten in die ze belangrijk vinden. Dat is de kracht: ze ervaren dat hun mening ertoe doet en dat je samen echt iets kunt veranderen."

De mondelinge taalvaardigheid is een pijler van het burgerschapsonderwijs op school. Dit is ook goed merkbaar in het leerlingpanel en de klassenvergaderingen op school, waar kinderen leren om zich mondeling uit te drukken en oplossingsgerichte gesprekken te voeren. Oud: “We merkten bij de lessen burgerschap dat kinderen het soms lastig vinden om een moeilijk gesprek te voeren. Het klassieke keukentafel-gesprek thuis is niet langer overal vanzelfsprekend.

Daarom zijn we gestart met onder woorden brengen wat je vindt, echt luisteren naar elkaar en oefenen van de verschillende rollen tijdens een gesprek."

Oefenen in een mini-maatschappij

Het panel is daarmee een soort minimaatschappij, waarin de kinderen verschillende democratische vaardigheden ontdekken. De panelleden halen onderwerpen en ideeën op bij andere leerlingen tijdens klassenvergaderingen: belangrijke overleggen waar leerlingen

samenwerken en een bijdrage leveren aan de fijne sfeer op school.

En net zo belangrijk: ze leren hoe ze woorden omzetten in daden. Want je kunt wel iets roepen, maar je moet het vooral ook zelf gaan doen. Die daden van het leerling-panel worden steeds zichtbaarder binnen de school. "Vijf jaar geleden kwam een leerling met de klacht dat we afval niet goed scheidden", herinnert Oud zich. "We zijn meteen aan de slag gegaan. Samen met de leerlingen hebben we de RvC en de gemeente uitgenodigd. Er zijn extra prullenbakken gekomen en we hebben inmiddels zelfs een duurzaamheidsteam dat toezicht houdt en uitleg geeft over het belang van afval scheiden."

Het verschil maken voor de hele school

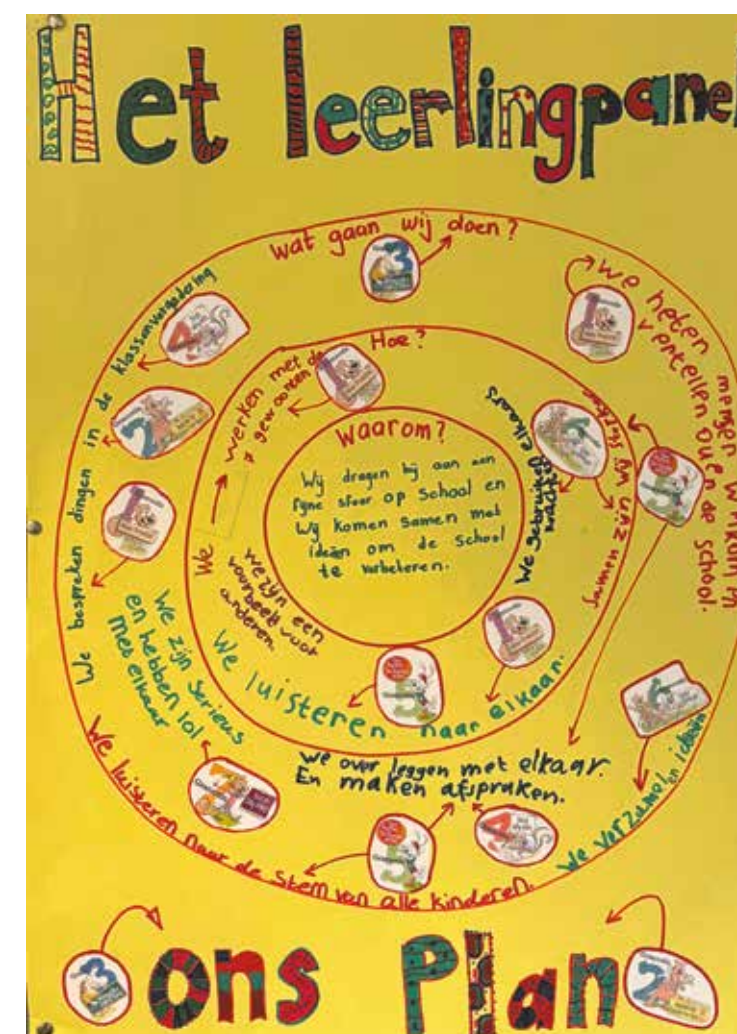
De stem van de leerling gaat in De Windwijzer verder dan het bedenken van praktische

oplossingen. Als voorbeeld noemt Oud het tevredenheidsonderzoek onder leerlingen dat onlangs werd uitgevoerd. "We hebben deze resultaten gedeeld met ons leerlingpanel. Zij deelden op hun beurt de uitkomsten in hun eigen basisgroep, bespraken de opvallendste uitkomsten en gingen aan de slag met de vraag: hoe kunnen we hier zelf mee aan de slag gaan? Zo maken we leerlingen bewust van hun eigen cirkel van invloed. Dat eigenaarschap is precies wat we willen stimuleren."

De boodschap van het leerlingpanel is helder: leerlingen ontdekken hoe ze met hun stem, talenten en leiderschapskwaliteiten het verschil kunnen maken voor de hele school. En dat werkt door in het hele team, merkt Oud. "Leerlingen helpen ons school om scherp te blijven. Kinderen leggen actuele vraagstukken op tafel over duurzaamheid, werkdruk en

veiligheid rondom de school. Door samen te zoeken naar oplossingen, leren we iedere dag van elkaar. Dat is de kern: leiderschap is leren jezelf richting te geven door het te doen."

**‘Door samen te zoeken
naar oplossingen,
leren we iedere dag
van elkaar’**

KopKrant, november 2025 5

“Iedereen kan met ons meedenken”

Kyra van den Berg, voorzitter & vertegenwoordiger bovenbouw

"Ik ben vorig jaar begonnen in het leerling-panel. Sinds dit jaar ben ik voorzitter. We vergaderen op dinsdag na schooltijd, zodat lessen niet in de knel komen. Als voorzitter lees ik teksten voor en leid ik soms de vergadering. Het leukste van het leerlingpanel is dat ik meebeslis en meedenk over wat er op onze school gebeurt. We hebben een eigen prikbord; daar hebben we onze plannen opgehangen. Hier staat wat we willen doen. En we gaan vogelhuizen ophangen in de klaslokalen, zodat alle kinderen hun ideeën voor onze school kunnen inleveren. Dan gaan wij ermee aan de slag!"

“We presenteren onze ideeën ook aan de MR”

Sem Passenier, secretaris & vertegenwoordiger bovenbouw

"Ik zit al vier jaar in het leerlingpanel. Ik maak de agendapunten voor de vergadering en ik stuur mails naar de ouders over onze ideeën. Waar ik het meest trots op ben? Samen met het leerlingpanel van onze buurschool De Verreklijker, hebben we ervoor gezorgd dat het verkeer veiliger is geworden rondom onze school. In mijn eigen klas vertel ik tijdens de klassenvergadering wat we als leerlingpanel hebben afgesproken. Dit presenteren we ook aan de MR. Dat is soms best spannend, maar ik leer er wel veel van."

“Ik kijk of iedereen aan het woord is geweest”

Jason Mengers, hulpvoorzitter & vertegenwoordiger middenbouw

“Ik ben dit jaar begonnen. De meeste vroeg aan mij of ik in het leerlingpanel wilde. Hij heeft mij uitgelegd wat het leerlingpanel is. Ik ben hulpvoorzitter en help Kyra. Ik denk mee over waar we over vergaderen en kijk of iedereen aan het woord is geweest. Ik vind het tot nu toe heel erg leuk. Ik leer allemaal nieuwe kinderen kennen. Ook kinderen bij wie ik niet in de groep zit. Dat vind ik tot nu toe het leukste.”

Een doel dat haalbaar is

Van speciaal basisonderwijs naar regulier voortgezet onderwijs

Een nieuwe school, nieuwe leraren, nieuwe kansen; voor veel groep 8-leerlingen een spannend vooruitzicht. Maar voor leerlingen van de Antoniussschool in Schagen is het soms nog nét iets spannender. Deze cluster-4-school voor speciaal basisonderwijs helpt kinderen met extra ondersteuningsbehoeften om op hun eigen tempo te leren en te groeien. En soms betekent dat: durven geloven dat die droom om uit te stromen naar een reguliere middelbare school écht binnen bereik ligt.

De Antoniussschool in Schagen biedt cluster 4-onderwijs aan kinderen bij wie sprake is van gedragsproblemen die het aanbod van een reguliere basisschool overstijgen. Veel van hen hebben voldoende cognitieve mogelijkheden, maar vinden het lastig om tot leren te komen als de omgeving te druk of onvoorspelbaar is. "Onze leerlingen hebben allemaal een unieke manier van denken en doen", vertelt leerkracht Nadine Verhoeven. "Sommige kinderen zijn extra gevoelig voor prikkels of hebben moeite met structuur. Maar ze hebben ook ongelooflijk veel kwaliteiten. Wij kijken niet naar wat niet lukt, maar naar wat een kind nodig heeft om tot leren te komen."

Geen mission impossible

De rust en structuur die Verhoeven noemt, zijn belangrijk, maar de succesformule is niet voor ieder kind hetzelfde. "We kijken steeds: wat heb jij vandaag nodig om te kunnen leren? Soms gaat het om duidelijke afspraken, soms om één-op-één begeleiding of juist door bewust even af-

stand te nemen. Door samen met de leerling op zoek te gaan naar wat werkt, zie je dat ze steeds meer tot leren komen. En dat is prachtig om te zien. Niet alleen voor ons als docenten, maar zeker ook voor het kind zelf. Het zelfvertrouwen groeit en dromen die voorheen onmogelijk leken, worden ineens realistische doelen."

Voor sommige leerlingen is uitstromen naar het regulier voortgezet onderwijs zo'n persoonlijk doel. Dit is zeker geen *mission impossible*, weet Verhoeven. "Als een leerling aangeeft dat hij of zij naar een reguliere middelbare school wil, dan zullen we er alles aan doen om dit mogelijk te maken. Daarvoor stellen we samen met de ou-

ders en het kind een plan van aanpak op. Daarin staan de doelen waaraan we gezamenlijk werken. Daarbij kijken we niet alleen naar de toetsresultaten, maar ook gedrag en zelfstandigheid zijn minstens zo belangrijk. Kun je met prikkels omgaan? Kom je op tijd? Kun je hulp vragen als het even niet lukt? Dat zijn de vaardigheden die op de middelbare school het verschil maken."

De kracht van de warme overdracht

Om iedere leerling zo goed mogelijk voor te bereiden op de overstap naar de middelbare school, werkt de Antoniussschool nauw samen met de ouders, het zorgteam en het voortgezet onderwijs in de regio. "Bij elke leerling vindt een zogeheten 'warme overdracht' plaats", legt Verhoeven uit. "Ons zorgteam maakt een uitgebreid leerlingverslag en bespreekt met de nieuwe school wie de leerling is en wat hij of zij nodig heeft. Is er twijfel of een leerling geschikt is voor het regulier onderwijs, dan kijken we samen wat nodig is om het te laten slagen."

Die nauwe samenwerking levert inmiddels positieve

resultaten op. "We merken dat reguliere middelbare scholen steeds beter inspelen op de behoeften van onze leerlingen. Klassen zijn soms kleiner, er is meer begeleiding en het contact tussen scholen is intensiever. Het stempel dat vroeger op speciaal onderwijs rustte, vervaagt gelukkig. Mensen zien steeds meer: met deze kinderen is niet 'iets mis', ze hebben gewoon een andere vorm van begeleiding nodig."

Zien wat wél kan

Verhoeven vertelt met zichtbaar enthousiasme over een leerling die vorig jaar de overstap wist te maken van speciaal basisonderwijs naar regulier voortgezet onderwijs. "Hij kwam bij ons binnen vanuit het regulier onderwijs, maar ging op dat moment al een tijdje niet meer naar school. In het begin was het al een overwinning dat hij onze school binnen durfde te stappen. Hij begon in de 'op-maatklas', halve dagen, met kleine stapjes. We hebben samen een plan gemaakt en hij heeft daar keihard aan gewerkt. Uiteindelijk is het gelukt: hij stroomde uit naar het regulier voortgezet onderwijs. Daar ben ik zó trots op."

Nadine Verhoeven

'Wij kijken niet naar wat niet lukt, maar naar wat een kind nodig heeft om tot leren te komen'

De Trajectklas helpt leerlingen voor wie de overgang naar het VO te groot is

Een zachte landing in het voortgezet onderwijs

In september 2023 startte het Lyceum aan Zee in Den Helder met de Trajectklas. Deze klas is bedoeld voor leerlingen met een havo- of vwo-advies die net wat extra ondersteuning nodig hebben bij de overstap van basisschool naar middelbare school. Mentor Chaja Nuijens en docent Wiebo Bruinsma zijn vanaf het begin betrokken bij dit project. "Sommige kinderen hebben gewoon wat meer tijd nodig om te landen. Wij geven ze die tijd."

De Trajectklas ontstond vanuit een duidelijke behoefte. "De overstap van groep 8 naar het voortgezet onderwijs is voor sommige kinderen gewoon te groot", vertelt mentor Chaja Nuijens. "Deze leerlingen hebben potentie genoeg, maar lopen vast in het tempo of de druk van een volle klas. Onze leerlingen hebben het nodig om eerst in een kleine setting succeservaringen op te doen. Na twee jaar intensieve begeleiding in de Trajectklas kunnen ze met voldoende handvatten regulier in te stromen in klas 3."

In een rustig hoekje

Het Lyceum aan Zee startte daarom in 2023 met een pilot voor een kleinschalige combinatieklas van eerste- en

tweedejaars leerlingen. In de klas zitten maximaal zestien leerlingen, zodat er genoeg ruimte blijft voor individuele begeleiding. "De Trajectklas biedt deze leerlingen een veilige plek waar ze op hun eigen tempo kunnen groeien", vertelt aardrijkskundedocent Wiebo Bruinsma. "We kiezen bewust voor kleine klassen, zodat we signalen gelijk oppikken."

De Trajectklas bevindt zich letterlijk in een rustige hoek binnen de school. Het lokaal ligt naast het ondersteuningspunt van het Lyceum aan Zee, iets afgezonderd van de drukte van de gangen. Trajectklas-leerlingen beginnen elke dag een kwartier later dan de rest van de school, zodat ze de drukte op de gang kunnen vermijden. "We starten de dag met een check-in", vertelt Nuijens. "Hoe gaat het met je? Is het gelukt met het huiswerk? Wat heb je vandaag nodig? Aan het einde van de dag bespreken we of het huiswerk af is, en als dat niet zo is, maken we samen afspraken. Ook ons rooster is compacter dan bij reguliere klassen, zodat er tijd overblijft voor de dagstart en dagafsluiting. Zo leren ze verantwoordelijkheid nemen, maar wel met begeleiding."

Grip op het eigen leerproces

Tijdens de lessen is er naast de docent ook altijd een mentor in de klas aanwezig. Dat maakt het makkelijker om snel in te grijpen als iets misdreigt te gaan. "Soms zie je aan een houding of blik dat een leerling even vastloopt", legt Bruinsma uit. "Dan gaat zo'n leerling samen met de mentor naar buiten. Even tien minuten praten kan het verschil maken tussen afhaken of doorgaan. En naast de gewone lessen besteden we aandacht aan hun studievaardigheden.

Hoe plan je je huiswerk? Hoe lees je een toetsvraag goed? Hoe vind je de kern in een tekst? Dat zijn dingen die voor veel leerlingen vanzelf lijken te gaan, maar voor onze groep niet. We leren ze strategieën om grip te krijgen op hun eigen leerproces."

De Trajectklas is bedoeld om de overgang van groep 8 naar het voortgezet onderwijs voor de doelgroep zo soepel mogelijk te laten verlopen. Maar daarna volgt nogmaals een overgang: van het tweede Trajectklas-jaar naar het reguliere derde leerjaar. "In het tweede jaar van de Trajectklas volgen leerlingen steeds meer lessen samen met onze reguliere klassen. We bouwen het stap voor stap af", vertelt Nuijens. "Zo wennen ze aan het wisselen van lokalen, verschillende docenten en de dynamiek van de school. Het doel is dat ze in het derde leerjaar volledig meedraaien."

De juiste plek voor elk kind

De resultaten spreken voor zich. "Vorig schooljaar zijn zeven Trajectklas-leerlingen doorgestroomd naar klas drie", weet Bruinsma. "Zes daarvan naar de reguliere derde klas binnen onze school. Eén leerling vond beter aansluiting in het speciaal voortgezet onderwijs. Dat is precies waar we het voor doen: de juiste plek vinden voor elk kind."

Nuijens vertelt over een leerling die in het reguliere eerste jaar volledig uitviel. "Hij was slim genoeg, maar liep vast. Met veel begeleiding, gesprekken met ouders en kleine stapjes is hij in de Trajectklas weer opgebloeid. Nu haalt hij mooie cijfers en komt met plezier naar school." Ook Bruinsma ziet dagelijks succesmomenten. "We hebben een jongen die ooit als thuiszitter begon en nu in 4 havo zit. Je ziet zijn zelfvertrouwen groeien. En dat werkt aanstekelijk; op de leerlingen én op ons als docenten."

Iedereen is Lyceum-leerling

De kracht van de Trajectklas schuilt volgens Bruinsma in de samenwerking binnen de school. "Iedereen binnen het Lyceum doet mee. Van conciërge tot wiskundedocent,

Chaja Nuijens en Wiebo Bruinsma

iedereen weet wie onze leerlingen zijn. Ze horen er helemaal bij. Ze zijn geen aparte groep, maar net als iedereen leerlingen van het Lyceum."

Het project is opgezet als een pilot van drie jaar, maar alle signalen zijn tot nu toe positief voor een vervolg. "We krijgen veel aanmeldingen en enthousiaste reacties van ouders", merkt Nuijens. Inmiddels komen er leerlingen uit alle vier de gemeenten in de Kop van Noord-Holland naar Den Helder. "Het is bijzonder om

te zien hoe snel onze Trajectklas bekend is geworden", vult Bruinsma aan. "Basisscholen weten ons steeds beter te vinden."

Geen eindstation, maar springplank

De Trajectklas is geen eindstation, maar een springplank, benadrukken Nuijens en Bruinsma. "Ons doel is dat leerlingen vanaf klas drie regulier meedoen. Sommige kinderen hebben gewoon wat meer tijd nodig om te landen. Wij geven ze die tijd."

Meer weten over de Trajectklas?

Vermoed jij dat een leerling moeite zal hebben met de overstap naar het voortgezet onderwijs? Overleg met de intern begeleider op jouw school over de mogelijkheden van de Trajectklas.

Daarnaast ben je van harte welkom op de open middagen van het Lyceum aan Zee in Den Helder. Daar kun je zien hoe de Traject-klas werkt en al je vragen stellen.

Zo gebruik je de kracht van neurodiversiteit in jouw lokaal

Onderwijs voor alle breinen

PO

Donderdag 9 oktober zat theater De Kampanje in Den Helder vol met leraren, schoolleiders en beleidsmakers. Zo'n 130 mensen kwamen samen om te praten over toegankelijk onderwijs. Spreker was Mirjam Nijhuis, onderwijsontwikkelaar en pleitbezorger voor meer aandacht voor neurodiversiteit in de klas. "We zien vaak wat anders bedrade breinen niet kunnen, in plaats van te kijken naar wat ze juist wél goed kunnen."

'Als we vooral energie steken in de dalen, vlakken we de pieken af'

Mirjam Nijhuis werkte jarenlang als onderzoeker, docent en schoolleider, en zet zich nu als onderwijsontwikkelaar in voor wat ze noemt neuro-inclusief onderwijs. "Neurodiversiteit betekent dat ieder brein net een beetje anders werkt", legt ze uit. "Dat gezegd hebbende, weten we ook dat ongeveer 20 procent van de leerlingen een anders bedraad brein heeft. Die kinderen ervaren de wereld op hun eigen manier. Ze verwerken prikkels anders, communiceren anders of leren anders. Denk aan kinderen met ADD, ADHD, PDD-NOS of hoogbegaafde leerlingen. Al deze varianten zijn er altijd al geweest, alleen plakken we er in onze maatschappij een etiket op. Dat etiket heeft

voordelen, denk bijvoorbeeld aan passende hulpverlening en zorg waar nodig. Maar het komt ook met een norm en stigma, waardoor kinderen op dagelijkse basis te maken krijgen met oordelen, zoals 'doe nou eens normaal!'"

Ieder brein heeft een functie
Volgens Nijhuis is neurodiversiteit een natuurlijke vorm van menselijke variatie. "We zijn geneigd te denken in termen van normaal en afwijkend. Maar binnen de evolutie is die variatie juist van grote waarde. Als we teruggaan naar de tijd van de jagers en verzamelaars waren de taken hierdoor perfect verdeeld. Mensen met ADHD waren destijds de hyperalerte

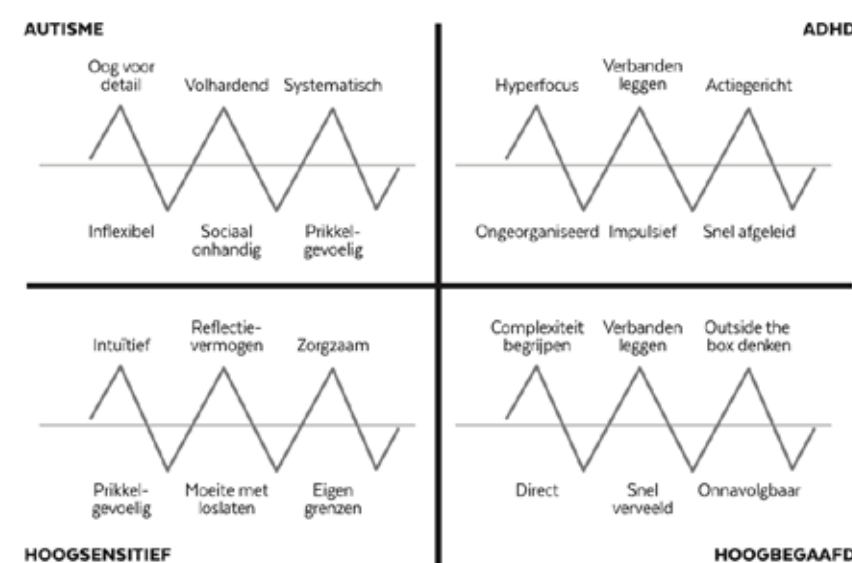
verkenner. Hoogbegaafde groepsleden waren bij uitstek de strategen in de groep. En mensen met autistische trekken waren uitstekende patroonherkenner. Kortom: ieder brein heeft een functie. Alleen zijn we onze maatschappij en ons onderwijs gaan inrichten op het gemiddelde brein. En dat werkt niet voor iedereen even goed."

In het onderwijs willen we allemaal dat leerlingen 'mee kunnen komen'. Maar wat als je brein niet past binnen dit schoolse systeem? Nijhuis: "Dan verlangen we van kinderen dat ze zich aanpassen aan iets wat niet voor hen gemaakt is. Daarbij ligt de focus vooral op de tekortkomingen van deze leerlingen. We zien vaak wat anders bedrade breinen niet kunnen, in plaats van te kijken naar wat ze juist wél goed kunnen. Een kind met dyslexie kan bijvoorbeeld ongelooflijk goed ruimtelijk denken, een leerling met ADHD is vaak creatief en energiek, en iemand met autisme ziet patronen die anderen missen. Zonde als we daar in het onderwijs niets mee doen."

Een spiky profile

Een spiky profile noemt Nijhuis die combinatie van uitzonderlijke talenten aan de ene kant en uitdagingen aan de andere. "Iedereen heeft een profiel met pieken en dalen. Bij anders bedrade leerlingen zijn die pieken en dalen alleen extremer. Als we vooral energie steken in het wegwerken van die dalen door te focussen op zaken die ze niet goed kunnen, vlakken we automatisch hun pieken af. Terwijl daar hun talenten en unieke toegevoegde waarde zitten. We hebben juist die pieken nodig, als individu maar zeker ook als samenleving."

De vraag die centraal stond tijdens de bijeenkomst op 9 oktober was dan ook hoe docenten beter op neurodiversiteit kunnen inspelen. Volgens Nijhuis begint het met bewustwording. Ze vat het samen in één krachtige zin: "Gedrag is taal. Een kind probeert je met zijn gedrag iets duidelijk te maken. Misschien

voelt het zich niet veilig, overprikkeld of onbegrepen. Als je alleen het gedrag corrigeert, mis je de boodschap erachter. Als je gedrag ziet als taal, kan ieder kind elke dag opnieuw beginnen."

Wat werkt in de klas

Tijdens haar lezing in Den Helder deelde Nijhuis drie kernpunten met haar publiek, die helpen om neuro-inclusief onderwijs in de praktijk te brengen. Dat begint met de houding van de leerkracht. "Ken jezelf en weet wat je eigen triggers zijn. Als je zelf rustig blijft, kun je beter co-reguleren. Samen met het kind kun je balans vinden. Een kind dat boos of onrustig is, heeft jouw rust nodig. En jouw oprechte nieuwsgierigheid."

Daarnaast is het maken van onderscheid tussen doel en middel essentieel, benadrukt Nijhuis. "Het doel is wat je wilt dat leerlingen leren, het middel is de weg ernaartoe. Door daarin te variëren en leerlingen mee te laten denken over hoe ze dat doel willen bereiken, zorg je voor eigenaarschap en motivatie. Door zelf als leerkracht obstakels voor leren aan de voorkant weg te halen, kan je ervoor zorgen dat iedere leerling maximaal wil en kan meedoen."

Kleine stappen, groot verschil

Veel docenten herkenden zich in het plaatje dat Nijhuis tijdens de bijeenkomst schetste. "De meeste leraren staan open voor neuro-inclusief onderwijs", knikt ze. "Maar de vraag is vaak: hoe? Hoe pas ik dit toe in mijn klas? De sleutel tot succes schuilt niet in het opzetten van grote projecten, maar juist in het nemen van kleine stappen. Begin klein. Let bijvoorbeeld op je eigen reactie op moeilijk verstaanbaar gedrag van leerlingen. Oefen met de 1,5 seconde tussen het gedrag en je reactie. Of probeer meer

doelgericht te werken in je lessen. Geef daarbij variatie in hoe de leerlingen het doel leren én aantonen dat ze het geleerd hebben. Het belangrijkste is dat je nieuwsgierig blijft en durft te experimenteren."

Nijhuis begeleidt zelf scholen in dit proces. "Als je als team betrokken bent en gemotiveerd om te leren, kun je binnen het huidige systeem al heel veel bereiken", merkt ze in de praktijk. "Daarbij heb je elkaar nodig. Als je als team elkaars talenten kent, kun je elkaar aanvullen en versterken. Zo werk je samen aan een sterk en creatief collectief brein voor jullie school. Je hoeft echt niet alles zelf te kunnen. Juist door als team een voorbeeld te zijn in samenwerking vanuit neurodiversiteit, kan je oog hebben voor al die verschillende breinen van de leerlingen en maak je samen een groot verschil voor kinderen, hun ouders en voor het onderwijs van de toekomst."

De visie op neurodiversiteit die in dit artikel wordt gedeeld, is gebaseerd op het boek 'Als alle breinen leren' van Saskia Schepers (AllMindsThrive). Schepers en Nijhuis werken samen om neurodiversiteit in het onderwijs op de kaart te zetten.

Inkopper

Leraren op kop

Na vele jaren zuchten en zweogen in de achtervolging melden leraren zich nu dan toch aan de kop van het peloton methodeschrijvers. De slipstream blijkt minder comfortabel dan gedacht. De kans op ongelukken in de drukte is groter en de ploegleiders van het uitgeversgilde kiezen nog wel eens een kostbare omweg. Nu de leraren zich aansluiten bij de nieuwe Neon-ploeg en vooraan willen rijden, zullen ze aanmerkelijk meer wind gaan vangen en dus harder moeten trappen. Zeker als ze ook nog eens verschillende wegen mogen kiezen. Dat vraagt veel van hun didactisch kompas.

Zijn de huidige methodes slecht? Niet per definitie. Het is maar hoe je ze gebruikt, als 'slaaf' of als kritische professional. Zijn ze duur? Zeker, mede door het eenmalige gebruik van werkboeken. Alsof je voor iedere rit nieuwe banden nodig hebt. Hebben leraren een rol in het schrijven van methodes? Zeker wel, sommigen als schrijver, anderen door lessen uit te proberen. Hebben ze de vrijheid om methodes naar eigen inzicht te gebruiken? Zoals ik in mei al schreef, volgens hun benoeming wel (De leraar heeft zeggenschap over inhoud van de lesstof, de wijze waarop de lesstof wordt aangeboden en de middelen die daarbij worden gebruikt.). Dat een methode uit moet, is een eeuwigdurend misverstand. Dat alle werkboeken vol moeten eveneens. Het gaat er namelijk niet om wat er gedaan is, maar om wat er is geleerd. En dan niet aan het eind van een les, zoals vaak wordt gevraagd, maar op langere termijn. En dat zal voor iedereen, leerling en leraar, verschillend zijn.

Soms geeft een methode niet genoeg handvatten om te leren. Dan moet de leraar (de school) zorgen voor alternatieven. Zo gaven in de tijd dat ik nog met twee poten in de klei stond, de eerste realistische rekenmethodes met hun inzicht bevorderende didactiek onvoldoende aandacht aan automatisering. Aanpakken dus. Toen voor breuken en procenten de methode niet tot ontwikkeling leidde, besloot ik met Kees Buijs, toen nog wiskundedocent aan de PABO, later bij het SLO, het fictieve land Granovia te ontwerpen. Alles werd daar eerlijk verdeeld (ook nog een maatschappelijke context dus). We ontwierpen werkbladen, nodigden een vriend uit als ambassadeur van Granovia, spraken daar Frans mee voor de klas en maakten het zo levensecht, dat ouders kwamen vragen waar dat land toch lag. Ze hadden het overal opgezocht. Het was veel werk, elke zondagmiddag aan het ontwerpen, maar we hadden lol en vooral resultaat. Hebben mijn collega's de werkbladen later gebruikt? Nee. Er was intussen een andere methode verschenen. Die leek ze wel wat.

Je eigen fiets bouwen is te veel gevraagd, maar een paar onderdelen aanpassen kan zeker. En misschien bouwen de renners van de Neon-ploeg wel samen een uitstekende en voordelige fiets.

Ruud Musman

Gedrag als basis voor leren en groeien

Hoe zorg je voor rust, veiligheid en een fijne sfeer in de klas? En hoe ga je om met uitdagend gedrag, zonder daarbij het kind uit het oog te verliezen? Het zijn vragen waar iedere leerkracht dagelijks mee te maken heeft. Sinds vorig jaar kunnen onderwijsprofessionals zich bij Hogeschool Utrecht verdiepen in deze thema's via de nieuwe leergang Gedrag. Twee deelnemers van de eerste lichting, Jolijn Kruijer (Stichting Surplus) en Manon Riemers (Stichting Meerwerk), vertellen hoe deze opleiding hen helpt én hun team versterkt.

De leergang Gedrag van Hogeschool Utrecht is pas net van start, maar in de praktijk maakt hij nu al verschil, merken Jolijn Kruijer en Manon Riemers. "Ik werk al 18 jaar met veel plezier in het onderwijs", vertelt Kruijer. "Menselijk gedrag heeft me altijd gefascineerd. Ik las er veel over en paste die kennis onbewust toe. Op de Julianaschool in Schagen hadden ze al snel oog voor mijn interesses en kwaliteiten, waardoor ik deel mocht uitmaken van het managementteam. Daar nam ik het onderdeel Sociale Cultuur voor mijn rekening. Toen bekend werd dat iedere school binnen onze stichting de kans kreeg om een leerkracht op te leiden tot gedragsexpert, vroegen ze of ik daar interesse in had. En dat had ik!"

Datzelfde geldt voor Manon Riemers, die haar baan als leerkracht van groep 3 combineert met haar rol als motorisch remedial teacher en begeleider van nieuwe col-

lega's. "Daarnaast zet ik mij binnen de Dr. Jac. P. Thijsse school extra in om te zorgen voor een veilig pedagogisch klimaat. Dit doe ik in de rol als coördinator van de Vreedzame School. De leergang Gedrag sluit hier naadloos op aan. Het bevestigt mijn visie dat je een pedagogisch klimaat krachtig vormgeeft met theorie en modellen. Daarmee kan ik nu onderbouwen met theorie en modellen. Daarmee kan ik het ook aan collega's uitleggen, wat het gesprek een stuk makkelijker maakt."

Bouwen aan een pedagogisch klimaat

Juist deze blended onderwijsvorm - waarbij docenten hoorcolleges combineren met actieve werkvormen en persoonlijke praktijkopdrachten - is de kracht van de nieuwe leergang, benadrukken beide dames. Riemers: "Elk thema sluit je af met een praktijkopdracht op je eigen school. Zo heb ik met collega's bijvoorbeeld een visueel stappenplan gemaakt voor leerlingen met extreem gedrag. Deze stappen hangen in de klas en zorgen bij kinderen voor voorspelbaarheid: ze weten wat er gebeurt als hun gedrag niet passend is. De boodschap is altijd: jij bent welkom, maar soms is je gedrag dat niet. Dat onderscheid tussen gedrag en kind maken, is ontzettend belangrijk."

Ook Kruijer ging binnen haar school aan de slag met de vertaling van theorie naar praktijk. "Ik heb voor dit schooljaar drie leerkrachten uitgenodigd voor een intervisiegroep. Een jaar lang sparren we met elkaar over gedrag in onze klas én ons eigen leerkrachthandelen. Dit is vooral bedoeld ter preventie. Uitdagend gedrag van een leerling kan uitgroeien tot een probleem, maar soms kun je dat voorkomen door een

kind op een andere manier te benaderen. Door samen te kijken wat er bij jou in de klas gebeurt, kun je het soms nét even anders aanvliegen."

Collega's in de klas

Met elkaar meekijken, staat ook bij Stichting Meerwerk regelmatig in de agenda van alle collega's. Riemers: "Neem nou de collega die jouw leerlingen nog kent van vorig jaar. Vraag die eens om langs te komen bij jou in de klas om voor te doen hoe hij of zij bepaalde onderwerpen vorig jaar aan de kinderen uitlegde. Of laat een collega zien hoe jij het klassenmanagement organiseert en omgaat met de verdeling tussen moeten en mogen qua lesdoelen. Zo gebruik je elkaars kennis. Collega's kunnen zorgen voor vernieuwingen of positieve veranderingen. Het is heel fijn als een team hier open voor staat. Zo leer je van én met elkaar."

Deze manier van meekijken bij elkaar vraagt om een veilig pedagogisch klimaat, ook voor docenten, benadrukt Kruijer. "Je moet jezelf als docent kwetsbaar op durven te stellen. Je kunt pas echt wat met gedrag van anderen als je ook je eigen gedrag onder de loep durft te nemen. Dat is niet altijd makkelijk. Mijn advies: ga ook bij elkaar kijken als iets wél heel goed gaat. Meekijken hoeft echt niet altijd vanuit een probleem-situatie te zijn, je kunt ook successen met elkaar delen. Ik heb al heel mooie gesprekken mogen voeren met collega's en ben super enthousiast geworden over hoe zij lesgeven. Door situaties vanuit verschillende perspectieven te benaderen, komen daar heel mooie ideeën of tips uit voort."

De leerling echt zien

Als er één boodschap is uit de leergang Gedrag die beide

Jolijn Kruijer

Manon Riemers

dames graag willen delen, dan is het om met nieuwsgierigheid naar gedrag te kijken in plaats van te oordelen. Riemers: "Maak onderscheid tussen het kind en zijn of haar gedrag. Ik gun elke leerkracht dat momentje om rustig te kijken naar al die kinderen die je in je klas hebt. Naar wie ze zijn als mens. En je dan de vraag te stellen: wat kan ik doen om ervoor te zorgen dat deze leerling zo goed mogelijk kan leren en groeien? Daarvoor moet je leren meedansen en de leerling echt zien. Dat is de prioriteit van ons onderwijs."

Kruijer: "Je bent als leerkracht een hechtingsfiguur. Dat klinkt zwaar, maar het maakt voor mij juist duidel-

lijk hoe belangrijk het is dat kinderen zich veilig bij mij voelen. Dat is de kern. En die kern wordt sterker als je naast alle vakinhoudelijke doelen, jezelf ook heel bewust doelen stelt voor het sociaal emotioneel leren van jouw leerlingen. Dan begrijp je wat er gebeurt in je klas en weet je hoe je vervolgens kunt handelen. Deze doelen vertalen zich ook naar heldere regels en verwachtingen ten aanzien van gedrag. Die duidelijkheid geeft kinderen houvast, versterkt de relatie en vormt de basis voor een veilig pedagogisch klimaat. Het mooiste is wanneer kinderen voelen: 'Bij deze leerkracht ben ik veilig, hier ik word gezien voor wie ik ben'. Dáár begint leren pas echt."

Meer weten over de leergang Gedrag?

De postbachelor leergang Gedrag leidt onderwijsprofessionals op tot sparringpartner en expert op het gebied van thema's als groepsdynamiek, sociale veiligheid en effectief interveniëren. In vijf thema's, telkens uitgewerkt in twee themadagen, wordt de theorie direct vertaald naar de praktijk. Kijk voor meer informatie op www.hu.nl/deeltijd-opleidingen/gedrag.

Een open leeromgeving vol taal

Op IKC Haven48 in Den Helder draait sinds vorig schooljaar een pilot waarbij extra taalonderwijs niet langer buiten de klas, maar juist in de kleutergroepen wordt gegeven. Het doel: kinderen met een taalachterstand laten profiteren van een rijk taalaanbod, zonder dat ze uit hun eigen klas worden gehaald. In deze pilot onderzoeken leerkrachten en schakelleerkrachten samen wat deze vorm van inclusief onderwijs oplevert.

Bij IKC Haven48 staat taal centraal. De school werkt al langere tijd samen met schakelleerkrachten die de jongste leerlingen extra taalondersteuning bieden. "Waar die begeleiding voorheen vaak in een aparte ruimte plaatsvond, zijn de schakelleerkrachten bij Haven48 onderdeel van het kleuterplein", vertelt leerkracht Yvonne Groot. "Deze pilot sluit perfect aan bij onze visie op onderwijs. We willen dat ieder kind zich gezien voelt en onderwijs krijgt dat past bij zijn of haar behoefte."

Extra taalondersteuning vanaf de kleutergroep

Wat opvalt is dat IKC Haven 48 daarbij bewust kiest voor open lokalen. Verschillende open functieruimtes vormen samen het kleuterplein. Binnen het kleuterplein vind je het kennisplein, een rustige omgeving waar leerlingen zich goed kunnen concentreren om te werken aan hun opdrachten. Het kennisplein is daarmee de perfecte plek voor schakelleerkrachten Anneloes Goedbloed en Renate Bontje, die extra taalondersteuning aanbieden. "We hebben ervaren dat het voor onze doelgroepeleringen

belangrijk is dat ze in een rustige omgeving werken, zodat ze zich goed kunnen concentreren", vertelt Bontje. "Deze ruimte leent zich daar uitstekend voor."

Goedbloed en Bontje ondersteunen vooral kleuters die achterlopen in hun taalontwikkeling, met name in hun passieve woordenschat. Bontje: "Op sommige scholen werkt het goed om leerlingen even uit de groep te halen. Maar hier op Haven48 proberen we juist om de ondersteuning in de klas te geven. Zo blijven kinderen onderdeel van de groep."

Het idee voor de pilot ontstond tijdens een bijeenkomst van het samenwerkingsverband Kop van Noord Holland, vertelt Groot. "Die bijeenkomst stond in het teken van ondersteuningsbehoeften op het gebied van taal. Na afloop van deze bijeenkomst zijn we als school gaan kijken welke aanpak het beste past bij onze overtuiging dat alle kinderen mee moeten kunnen draaien in onze schoolbrede projecten. Daarbij is taalvaardigheid essentieel om goed te kunnen samenwerken. Vandaar dat we inzetten op extra taalondersteuning vanaf de kleutergroep."

Spelenderwijs leren en samenwerken

Als Jeelo-school werkt IKC Haven48 het hele jaar door aan projecten die centraal staan. De schakelleerkrachten sluiten met hun taalactiviteiten aan bij deze projecten. "Zo krijgt taalondersteuning een natuurlijke plek binnen ons bestaande onderwijsprogramma", merkt Groot. "Het aanbod van de schakelleerkracht is eigenlijk een verdieping en verrijking van ons projectonderwijs. Door middel van preteaching worden

kinderen alvast voorbereid op wat er in de klas aan bod komt. Ze worden als het ware spelenderwijs ondergedompeld in het project."

Spel staat centraal in het taalonderwijs aan jonge kinderen, benadrukt Bontje. "Wat voor ons bovenaan staat, is dat kinderen plezier hebben tijdens de taalactiviteiten. In spelvormen oefenen ze taal zonder dat ze het doorhebben. Doordat we als schakelleerkrachten aanwezig zijn in de klas, hopen we dat leerkrachten zien: hé, dat soort spelvormen kunnen we ook zelf organiseren. We werken immers met de leerkracht aan een gezamenlijk doel: het vergroten van de woordenschat van de leerling. Het is alleen maar winst wanneer leerkrachten inspiratie opdoen om taal- en woordenschatactiviteiten ook zelf in de klas toe te passen."

Wederzijdse inspiratie en motivatie

Groot ziet dat deze gezamenlijke aanpak werkt. "Wat ik mooi vind, is dat er wederzijdse inspiratie ontstaat. We leren van elkaar en je merkt dat de samenwerking groeit. De open ruimtes van ons kleuterplein maken deze samenwerking letterlijk zichtbaar. Je ziet van elkaar wat je doet. Dat werkt voor mij persoonlijk heel stimulerend. We hebben korte lijnen, overleggen regelmatig en houden contact via een groepsapp. Die openheid helpt ons om samen te reflecteren en steeds effectiever samen te werken."

Ook Bontje ervaart dat de onderlinge afstemming uitstekend verloopt. "We hebben momenten waarop we samen zitten om afspraken te maken en de stand van zaken wat betreft een leerling te bespreken. Na elke dag maken we een verslag van de kinderen die we hebben begeleid. Dat delen we met de leerkrachten. Zo blijven we goed op de hoogte van elkaars werk."

Onderwijs dat aansluit op behoeften

Het uiteindelijke doel van de pilot is duidelijk: inclusief onderwijs dat aansluit op de

behoeften van iedere leerling. Bontje en Groot: "Samen zorgen we ervoor dat hun communicatieve zelfredzaamheid toeneemt. Dat zie je terug op sociaal én cognitief gebied. Dat is precies wat we willen bereiken: onderwijs waarin ieder kind mee kan doen."

Hoewel de pilot nog maar kort draait, zijn beide leerkrachten enthousiast over de resultaten. "We zien enthousiaste en betrokken kinderen, die spelenderwijs een schat aan woorden opdoen", vat Groot het succes kort samen. "En voor mij persoonlijk is het heel waardevol om samen te werken met schakelleerkrachten die zich volledig inzetten voor de taalontwikkeling van onze leerlingen."

'We zien enthousiaste en betrokken kinderen, die spelenderwijs een schat aan woorden opdoen'

Yvonne Groot en Renate Bontje

Basisschool De Bloeikas houdt iedereen binnenboord

Van twee scholen naar één visie

In het Noord-Hollandse dorp 't Zand bewijst basisschool De Bloeikas dat inclusief onderwijs niet alleen over leerlingen gaat, maar over samen groeien; als team, als dorp én als gemeenschap. Op 1 augustus 2024 werd De Bloeikas officieel de eerste samenwerkingsschool van Noord-Holland. Wat begon als een praktische keuze, groeide uit tot een visie: één school voor alle kinderen in het dorp. Leerkrachten Eline Provoost en Willemien Tesselaar-Braam van groep 7B vertellen hoe samenwerking, lef en vertrouwen de basis vormen voor een school waar niemand buiten de boot valt.

Willemien Tesselaar-Braam en Eline Provoost

'Het betekent in de praktijk dat wij ons als school aanpassen aan de leerling en niet andersom'

Jarenlang telde 't Zand twee basisscholen, die met elkaar onder één dak zaten. "In zo'n klein dorp twee basisscholen die nog niet samenwerken, dat was eigenlijk zonde. Want samen sta je sterker en kom je verder", vertelt leerkracht Willemien Tesselaar. "Van daar dat we een aantal jaren geleden zijn gestart met samenwerken. Dat begon met koffiedrinken, de deuren openzetten en dezelfde klassen naast elkaar zetten." Stapje voor stapje groeide dit uit tot iets veel groters: een fusie in 2024. "We merkten dat we niet alleen praktisch maar ook inhoudelijk steeds dichterbij elkaar kwamen", vult Provoost

aan. "We wilden allebei het beste voor de kinderen in het dorp. Zo ontstond de wens om echt één school te worden. Niet uit nood, maar uit overtuiging."

Meer begrip voor verschillen

Het uitgangspunt van De Bloeikas is eenvoudig maar krachtig: elk kind hoort erbij. Provoost: "Het betekent in de praktijk dat wij ons als school aanpassen aan de leerling en niet andersom. We kijken steeds: wat heeft dit kind nodig om te kunnen leren en zich goed te voelen? Dat vraagt om flexibiliteit én creativiteit. We differentiëren

veel in de klas. Soms werken leerlingen uit verschillende groepen samen, bijvoorbeeld als ze aan een thema werken. Dan zitten groep 7 en 8 door elkaar. Je ziet dat leerlingen elkaar daardoor beter leren kennen en meer begrip krijgen voor elkaars verschillen. Dat is ontzettend waardevol."

Loslaten van hokjesdenken

De kracht van De Bloeikas schuilt volgens Tesselaar vooral in het loslaten van hokjesdenken. "We kijken niet alleen naar het niveau van iedere leerling, maar naar interesses en mogelijkheden. Neem als voorbeeld ons leesonderwijs, waar een leerling uit de bovenbouw met een leerling uit de onderbouw oefent met lezen. Daarvoor heeft een bovenbouwleerling een bepaald leesniveau nodig. We zagen dat er ook bovenbouwleerlingen waren die dit niveau niet hadden, maar toch heel graag wilden meedoen. We zijn op zoek gegaan naar een andere manier van organiseren, bijvoorbeeld door te lezen in drietallen. Door met een andere bril te kijken, zorgen we ervoor dat we niemand buitensluiten."

Iedereen binnenboord

Het team van De Bloeikas investeert bewust in kennis en samenwerking. "We hebben er als school voor gekozen om inclusie bovenaan onze agenda te zetten", vertelt Provoost. "Tijdens ieder overleg komt het thema aan bod. 't Zand is een kleine gemeenschap, en juist dat maakt het belang van inclusie extra groot. Als je hier als leerling niet op school zit, lig je er makkelijk buiten. Dat willen we voorkomen. Het is essentieel dat we iedereen waar mogelijk binnenboord houden."

Om die missie te bereiken, werkt het docententeam volop met externe partners, zoals dyslexiebegeleiding en fysiotherapie. "Deze experts komen naar onze school, zodat leerlingen onder leiding extra begeleiding krijgen", legt Tesselaar uit. "Zo hoeven ze na schooltijd niet meer naar deze afspraken, maar kunnen ze lekker spelen met vriendjes. Bovendien zorgt de aanwezigheid van deze experts voor

'Want vaak is er zoveel meer mogelijk dan je denkt'

extra korte lijntjes. Doordat ze zichtbaar zijn binnen onze school, maak je eerder even een praatje over een bepaalde leerling. Dat zorgt voor een win-winsituatie."

De kracht van het dorp

De samenwerkingsschool telt inmiddels bijna 300 leerlingen, maar het dorpsgevoel is gebleven. "Dat vinden we misschien wel onze grootste winst", knikt Provoost. "We hebben als twee scholen met elkaar één pedagogisch huis ontwikkeld, waarin staat hoe we naar kinderen kijken en wat we belangrijk vinden. Inclusiviteit staat daarin bovenaan. En wat mooi is: dat werkt door in alles. Niet alleen in de klas, maar in hoe we met elkaar omgaan als collega's, met ouders én met het dorp. Zo gaan onze leerlingen regelmatig op bezoek bij het plaatselijke verzorgingshuis. Elke jaargroep heeft één keer per jaar een activiteit met de ouderen. Van paaseitjes zoeken tot samen zingen; het doel is dat jong en oud elkaar ontmoet."

De Bloeikas laat zien dat inclusief onderwijs geen einddoel is, maar een starthouding. Een manier van anders kijken naar kansen en talenten. "Het begint bij geloven dat iedereen kan leren", benadrukt Tesselaar. "En durven loslaten dat het maar op één manier kan. Want vaak is er zoveel meer mogelijk dan je denkt. Dat vraagt om inzet en doorzettingsvermogen. Maar als je ziet wat inclusief onderwijs doet met de kinderen, dan weet je dat het alle moeite meer dan waard is."